

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-११० ०५८

शास्त्री (प्रथमवर्षम्) - प्रथमपत्रम् (व्याकरणम्)
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2021-22

पत्रम् - ..... विषयः - .....
अध्येतुः नाम - ..... पञ्जीकरणसंख्या - .....
अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः 100	प्राप्ताङ्काः .....

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् - .....
दिनाङ्कः - .....

शास्त्री (प्रथमवर्षम्) - प्रथमपत्रम् (व्याकरणम्)

विषयः – व्याकरणच्छात्राणां कृतः तर्कभाषा – 100 अङ्काः।

निर्देशः – अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति एवम् अस्मिन् त्रीणि (3) खण्डानि सन्ति। अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम्।

Note – This paper is of one hundred (100) marks containing three (3) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः-- क

विंशतिः प्रश्नाः समाधेयाः

अङ्काः – 20 X 02 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशतिः (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty five (25) questions. Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. तर्कभाषा केन प्रणीता?
2. लक्षणस्य लक्षणं किम्?
3. का नाम स्मृतिः?
4. कारणं कतिविधम्?
5. कयोः सम्बन्धः समवायः?
6. तन्तुसंयोगः पटस्य कीदृशं कारणम्?
7. इन्द्रियार्थसन्निकर्षः कतिविधः?
8. तर्कभाषानुसारम् अनुमानस्य लक्षणं लिखत।
9. कस्य तृतीयं ज्ञानं परामर्शः?
10. केवलव्यतिरेकिहेतोः उदाहरणमेकं देयम्।
11. कतिरूपोपपन्नः केवलव्यतिरेकिहेतुः स्वसाध्यं साधयति?
12. “शब्दो नित्यः कृतकत्वात् आत्मवत्” इत्यत्र को हेत्वाभासः?
13. आप्तः कः?
14. शब्दप्रमाणस्य फलं किम्?
15. न्यायमते प्रामाण्यं स्वतः परतो वा?
16. आत्मनः प्रत्यक्षं कीदृशं भवति?
17. शरीरं किम्?
18. का नाम चेष्टा?
19. अनुभवः नाम किम् ?
20. किं पुनः प्रत्यक्षम् ?

21. चत्वारि प्रमाणानि कानि ?
22. वाक्यं नाम किम् ?
23. उपमानस्य लक्षणं किम् ?
24. अनुमानस्य लक्षणं किम् ?
25. का नाम व्याप्तिः ?

खण्डः—ख

पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः

अङ्काः - 05 X 08 = 40

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains eight (08) questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. तर्कभाषायाः मङ्गलाचरणं विलिख्य बालपदस्य अर्थं स्पष्टयत।
2. सोदाहरणं समवायिकारणं व्याख्यायत।
3. आप्तवाक्यस्य शब्दस्य सोदाहरणं लक्षणसमन्वयं कुरुत।
4. लक्षणदोषाः के ? सोदाहरणं निरूपयत।
5. कार्यस्योत्पत्तिक्रमं वर्णयत।
6. शब्दस्य स्वरूपं स्पष्टीकुरुत।
7. “आप्तवाक्यं शब्दः” इति स्पष्टयत।
8. अत्यन्ताभावं स्पष्टयत।

खण्डः—ग

द्वौ प्रश्नौ समाधेयौ

अङ्काः - 02 X 10 = 20

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four (04) questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. षोढासन्निकर्षं विस्तरेण प्रतिपादयत।
2. “प्रमाकरणं प्रमाणम्” इति सिद्धान्तं व्याख्यायत।
3. कति द्रव्याणि ? तेषां लक्षणं, गुणाः, स्वरूपं च वर्णयत।
4. कारणस्य किं लक्षणम् ? कति च भेदाः ? इति विस्तरेण लिखत।

